



Rada
Evropské unie

Brusel 14. května 2024
(OR. en)

9097/24

Interinstitucionální spis:
2024/0012 (NLE)

POLCOM 167
COMER 68
RELEX 547
DUAL USE 35
RECH 173
ENER 188
ENV 433

PRÁVNÍ PŘEDPISY A JINÉ AKTY

Předmět: DOPORUČENÍ RADY o posílení bezpečnosti výzkumu

DOPORUČENÍ RADY

ze dne ...

o posílení bezpečnosti výzkumu

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na článek 292 ve spojení čl. 182 odst. 5 této smlouvy,

s ohledem na návrh Evropské komise,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Otevřenost, mezinárodní spolupráce a akademická svoboda jsou základem výzkumu a inovací na světové úrovni. S rostoucím mezinárodním napětím a zvyšujícím se geopolitickým významem výzkumu a inovací jsou však unijní výzkumní a akademičtí pracovníci při mezinárodní spolupráci stále častěji vystaveni rizikům ohrožujícím bezpečnost výzkumu, což vede k tomu, že evropský výzkum a inovace jsou konfrontovány se škodlivými vlivy a zneužívány způsobem, který má dopad na bezpečnost Unie nebo porušuje hodnoty a základní práva Unie, jak jsou vymezeny ve Smlouvě o Evropské unii (dále jen „Smlouva o EU“) a Listině základních práv a svobod Evropské unie (dále jen „Listina“). Je proto zásadní, aby bylo unijní odvětví výzkumu a inovací podporováno a mělo možnost tato rizika řešit. Pro zachování otevřené a bezpečné mezinárodní spolupráce jsou nutná přesná a přiměřená ochranná opatření.
- (2) Měnící se geopolitický kontext naléhavě vyžaduje společnou reakci všech členských států a Komise s cílem posílit a využít výzkumný a inovační potenciál v celé Unii. Zvýšení bezpečnosti výzkumu může zajistit pouze kolektivní úsilí. Tento kontext rovněž vyžaduje nově vyvážit mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a inovací s ohledem na zájmy, hodnoty a zásady Unie, tak aby bylo možno rozvíjet a chránit strategickou autonomii Unie při zachování otevřené ekonomiky¹ a usilování o rovné podmínky a vyváženou vzájemnou otevřenost.

¹ Zvláštní zasedání Evropské rady (1. a 2. října 2020) – závěry, 13/20, odstavec 3.

- (3) Otevřená věda zajišťuje co největší zpřístupnění vědeckého výzkumu ve prospěch vědy, hospodářství a společnosti jako celku. Mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací má zásadní význam pro nalezení řešení naléhavých globálních výzev ve prospěch naší společnosti a stimuluje vědeckou excelenci, zatímco mezinárodní mobilita talentovaných výzkumných pracovníků obohacuje vědecké bádání a je nezbytná pro podporu inovací a dosahování vědeckých objevů. Akademická svoboda znamená, že výzkumní pracovníci mohou svobodně provádět svůj výzkum a vybírat si výzkumné metody i své výzkumné partnery z celého světa, přičemž je třeba brát ohled na to, že s akademickou svobodou přichází i akademická odpovědnost.
- (4) Rostoucí strategické soupeření a návrat k mocenské politice vedou k mezinárodním vztahům, které jsou stále více založeny na transakcích. Výsledkem tohoto posunu jsou hrozby, které jsou rozmanité, nepředvídatelné a často hybridní². Vzhledem k tomu, že kritické znalosti a technologie hrají klíčovou roli pro politickou, hospodářskou, zpravodajskou a vojenskou převahu, někteří konkurenti Unie v tomto ohledu stále více rozvíjejí své schopnosti nebo aktivně prosazují strategie fúze civilního a vojenského sektoru.
- (5) Hybridní hrozby se mohou týkat všech relevantních odvětví, nicméně vzhledem ke své otevřenosti, akademické svobodě, institucionální autonomii a celosvětové spolupráci je odvětví výzkumu a inovací obzvláště zranitelné. Výzkumní pracovníci a inovátoři usazení v Unii se mohou stát cílem za účelem získání nejmodernějších poznatků a technologií, někdy s využitím podvodných a skrytých metod nebo přímých krádeží či nátlaku, častěji však s využitím zdánlivě seriózní mezinárodní akademické spolupráce. Kromě ohrožení bezpečnosti a blahobytu by mohly mít hybridní hrozby dopad na akademickou svobodu a integritu výzkumu v Unii.

² Společný rámec pro boj proti hybridním hrozbám – Reakce Evropské unie, JOIN(1026) 18.

- (6) Odvětví výzkumu a inovací se tak pohybuje v mezinárodním kontextu, který je z hlediska spolupráce stále problematičtější, s rizikem nežádoucího přenosu kritických znalostí a technologií do třetích zemí, kde by mohly být využity k posílení vojenských schopností a zpravodajských služeb těchto zemí, což má dopad na bezpečnost Unie a jejích členských států, nebo k účelům, které jsou v rozporu s hodnotami a základními právy Unie. Ačkoli tato spolupráce není vždy zakázána zákonem, může představovat významné bezpečnostní a etické problémy.
- (7) V souladu s institucionální autonomií a akademickou svobodou jsou za rozvoj a řízení své mezinárodní spolupráce primárně odpovědné organizace provádějící výzkum a organizace financující výzkum. Orgány veřejné moci na všech úrovních by měly zvážit poskytování pomoci a podpory těmto organizacím a měly by jim umožnit přijímat informovaná rozhodnutí a řídit související rizika pro bezpečnost výzkumu.
- (8) V posledních letech probíhají diskuse o posílení bezpečnosti výzkumu v několika členských státech a na úrovni Unie, kde byly rovněž podniknuty různé iniciativy:
- v květnu 2021 zveřejnila Komise sdělení o globálním přístupu k výzkumu a inovacím, v němž nastínila novou evropskou strategii pro politiku v oblasti mezinárodního výzkumu a inovací. Rada reagovala v září 2021 přijetím závěrů Rady, v nichž zdůraznila závazek Unie a členských států posilovat opatření proti zahraničnímu vměšování;

- v rámcovém programu Unie pro výzkum a inovace na období 2021–2027, Horizont Evropa, bylo zavedeno několik ochranných opatření, která uvádějí v platnost výraznou odpovědnost Unie jako jednoho z největších evropských poskytovatelů finančních prostředků na výzkum;
- v listopadu 2021 přijala Rada politický program pro Evropský výzkumný prostor (EVP) na období 2022–2024 jako součást svých závěrů o řízení EVP v budoucnosti, v nichž je boj proti zahraničnímu vměšování zařazen mezi prioritní opatření;
- v lednu 2022 Komise v návaznosti na své závazky vyplývající z globálního přístupu i z politického programu EVP zveřejnila pracovní dokument svých útvarů o boji proti zahraničnímu vměšování do výzkumu a inovací. Kromě toho se v průběhu roku 2023 uskutečnil program vzájemného učení mezi členskými státy, aby se umožnilo vzájemné předávání zkušeností;
- dne 9. března 2022 přijal Evropský parlament usnesení o zahraničním vměšování do všech demokratických procesů v Unii, včetně dezinformací, v němž vyzývá k posílení akademické svobody, zlepšení transparentnosti zahraničního financování a také k mapování a monitorování zahraničního vměšování do kulturní, akademické a náboženské oblasti;

- v dubnu 2022 přijala Rada závěry o evropské strategii o posílení postavení vysokoškolských institucí pro budoucnost Evropy, v nichž zdůraznila, že užší spolupráce v Unii může být přínosná pro podporu vysokoškolských institucí a vybavení výzkumných pracovníků, školitelů, studentů a zaměstnanců nezbytnými nástroji k řešení výzev spravedlivé globální spolupráce, jako je nerovnost, zahraniční vměšování a překážky otevřené vědy. Rada v nich rovněž zdůraznila, že je nezbytné podporovat informované a nezávislé porozumění protějšků ze třetích zemí;
- dne 10. června 2022 přijala Rada závěry o hodnotách a zásadách pro mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a inovací, v nichž zdůraznila význam řízení rizik a bezpečnosti a vyzvala Komisi a členské státy, aby dále rozvíjely osvědčené postupy;
- ze širšího hlediska bezpečnosti a obrany probíhají práce v rámci strategie bezpečnostní unie EU³ a Strategického kompasu pro bezpečnost a obranu, jejichž cílem je společné hodnocení hrozeb a výzev a větší soudržnost opatření v oblasti bezpečnosti a obrany, mimo jiné prostřednictvím souboru nástrojů Unie proti hybridním hrozbám, v němž jsou sdruženy různé nástroje pro odhalování hybridních hrozeb a reakci na ně;

³ COM(2020) 605.

- v oblasti pravidel Unie pro kontrolu vývozu zboží a technologií dvojího užití má z hlediska bezpečnosti výzkumu velký význam nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/824⁴. Na pomoc výzkumným organizacím zveřejnila Komise v září 2021 doporučení o programech dodržování předpisů pro výzkum zahrnující zboží dvojího užití⁵.
- (9) Komise a vysoký představitel přijali společné sdělení o Strategii evropské hospodářské bezpečnosti⁶, jehož cílem je zajistit, aby Unie i nadále využívala výhod hospodářské otevřenosti a zároveň minimalizovala rizika pro svou hospodářskou bezpečnost. Uvedená strategie navrhuje přístup založený na třech pilířích: podpora hospodářské základny Unie a její konkurenceschopnosti, ochrana před riziky a partnerství s co nejširším okruhem zemí za účelem řešení sdílených obav a zájmů. V každém z pilířů hrají výzkum a inovace klíčovou roli.

⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/821 ze dne 20. května 2021, kterým se zavádí režim Unie pro kontrolu vývozu, zprostředkování, technické pomoci, tranzitu a přepravy zboží dvojího užití (Úř. věst. L 206, 11.6.2021, s. 1).

⁵ Doporučení Komise (EU) 2021/1700 ze dne 15. září 2021 o interních programech dodržování předpisů pro kontroly výzkumu zboží dvojího užití podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/821, kterým se zavádí režim Unie pro kontrolu vývozu, zprostředkování, technické pomoci, tranzitu a přepravy zboží dvojího užití (Úř. věst. L 338, 23.9.2021, s. 1).

⁶ JOIN (2023) 20.

- (10) V návaznosti na uvedené společné sdělení byly v doporučení Komise (EU) 2023/2113⁷ určeny technologické oblasti s kritickým významem pro hospodářskou bezpečnost Unie za účelem dalšího posouzení rizik s členskými státy. Posuzování rizik již bylo prioritně zahájeno ve čtyřech z deseti určených technologických oblastí s kritickým významem, totiž v oblasti pokročilých polovodičů, umělé inteligence, kvantových technologií a biotechnologií. Výsledek tohoto posouzení rizik by po dokončení mohl být podkladem pro další potenciální opatření k provádění Strategie evropské hospodářské bezpečnosti, včetně opatření na posílení bezpečnosti výzkumu.
- (11) Ve společném sdělení o Strategii evropské hospodářské bezpečnosti bylo dále oznámeno, že Komise navrhne opatření ke zvýšení bezpečnosti výzkumu tím, že zajistí využívání stávajících nástrojů a určí a vyřeší případné zbývající nedostatky, přičemž zachová otevřenost výzkumného a inovačního ekosystému. Toto doporučení je součástí balíčku, který Komise vydala v lednu 2024 v návaznosti na společné sdělení.
- (12) Pokud jde o určení nedostatků uvedených v předchozím bodě, diskuse s členskými státy a organizacemi zúčastněných stran ukazují, že tvůrci politik a všichni ostatní dotčení aktéři naléhavě potřebují větší koncepční jasnost, společné chápání daných otázek a také toho, co představuje politickou reakci, která je přiměřená a účinná.

⁷ Doporučení Komise (EU) 2023/2113 ze dne 3. října 2023 o technologických oblastech s kritickým významem pro hospodářskou bezpečnost EU za účelem dalšího posouzení rizik s členskými státy (Úř. věst. L 2023/2113, 11.10.2023).

- (13) Stále více členských států vypracovalo nebo právě vypracovává politiky zaměřené na posílení bezpečnosti výzkumu. Toto úsilí obecně přispívá ke zvyšování povědomí a posilování odolnosti, avšak k tomu, aby byly vypracovávání a provádění ochranných opatření skutečně účinné, měly by být důsledně uplatňovány na všech úrovních, včetně Unie, členských států, regionů, jakož i na úrovni organizací provádějících výzkum a organizací financujících výzkum. K ochraně integrity EVP jsou proto zapotřebí koordinace na úrovni Unie a podpora Komise při budování kapacit a výměně postupů, přičemž je současně třeba respektovat pravomoci členských států přijímat další opatření, například vypracováním regulačních rámců.
- (14) Je důležité, aby hybridní hrozby, které mají dopad na výzkumný a inovační ekosystém, byly strukturovaně vyhodnocovány, což zvýší informovanost tvůrců politik o situaci tím, že budou využívat společnou zpravodajsko-analytickou složku, zejména středisko EU pro hybridní hrozby, a budou brát v potaz práci Evropského střediska pro boj proti hybridním hrozbám, jakož i Agentury Evropské unie pro kybernetickou bezpečnost a Evropského centra pro boj proti kyberkriminalitě zřízeného Europolem v souvislosti s hrozbami pro kybernetickou bezpečnost.
- (15) Vzhledem k tomu, že významný podíl výzkumu a inovací se uskutečňuje v soukromém sektoru, je třeba zdůraznit, že ačkoli rizika, kterým jsou společnosti vystaveny, mohou být podobná, jejich povaha, potřeby a kapacity se liší od povahy rizik, potřeb a kapacit organizací provádějících výzkum.

- (16) Náležitá pozornost by měla být věnována politickým zkušenostem členských států a klíčových mezinárodních partnerů, přičemž je třeba zdůraznit, že by měl být formulován přístup, který bude odpovídat jedinečnému evropskému kontextu. Osvědčené postupy jsou sdíleny například prostřednictvím mnohostranného dialogu o hodnotách a zásadách pro mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a inovací, v rámci jednání o přidružení a zasedání společného řídicího výboru pro vědu a techniku v kontextu mezinárodních dohod o vědě a technice, jakož i na mnohostranných fórech, jako je skupina G7, a v rámci relevantních mnohostranných ujednání o kontrole vývozu.
- (17) Bezpečnost výzkumu je problémem, kterému se věnuje stále větší pozornost, a probíhající debata o souvisejících rizicích a o tom, jak je nejlépe řídit, se zintenzivňuje. Proto je třeba dále zvyšovat informovanost, podporovat a usnadňovat vzájemné učení mezi členskými státy a relevantními organizacemi zúčastněných stran a přispívat k flexibilnímu a agilnímu přístupu k učení.
- (18) Pro účely tohoto doporučení se rozumí:
- 1) „bezpečností výzkumu“ předvídaní a řízení rizik souvisejících s: a) nežádoucím přenosem kritických znalostí a technologií, které mohou mít dopad na bezpečnost Unie a jejích členských států, například pokud by byly použity pro vojenské nebo zpravodajské účely ve třetích zemích; b) škodlivým vlivem na výzkum, kdy může dojít k jeho zneužívání třetími zeměmi nebo ze třetích zemí mimo jiné k vytváření dezinformací nebo k podněcování autocenzury mezi studenty a výzkumnými pracovníky, což porušuje akademickou svobodu a integritu výzkumu v Unii; c) porušováním etiky nebo integrity, kdy jsou znalosti a technologie využívány k potlačování, porušování nebo podkopávání hodnot a základních práv Unie, jak jsou vymezeny ve Smlouvách;

- 2) „odvětvím výzkumu a inovací“ všechny organizace provádějící výzkum, včetně vysokoškolských institucí, pokud provádějí výzkum, organizace financující výzkum a výzkumné infrastruktury v celé Unii, jakož i všichni ostatní aktéři ve výzkumném a inovačním ekosystému v Unii. Ačkoli některé prvky tohoto doporučení mohou být stejně relevantní i pro společnosti, je třeba spolupracovat se subjekty soukromého sektoru s cílem řešit bezpečnost jejich výzkumu;
- 3) „organizací provádějící výzkum“ jakákoli nezisková organizace, která provádí vědecký výzkum;
- 4) „mezinárodní spoluprací“ spolupráce organizací provádějících výzkum a organizací financujících výzkum usazených v Unii nebo jednotlivých výzkumných pracovníků financovaných těmito organizacemi na jedné straně se subjekty, včetně společností, usazenými mimo Unii nebo jednotlivými výzkumnými pracovníky financovanými těmito subjekty na straně druhé. Spolupráce s organizacemi provádějícími výzkum a společnostmi, které jsou usazené v Unii, ale jsou vlastněny nebo řízeny ze zemí mimo Unii, by měla být posuzována na základě posouzení rizik;

- 5) „posouzením rizik“ proces v souvislosti s mezinárodní spoluprací v oblasti výzkumu a inovací, při němž se bere v úvahu kombinace hlavních rizikových faktorů. Kombinace těchto faktorů určuje míru rizika. Klíčové prvky, které je třeba posoudit, lze rozdělit do čtyř kategorií: a) rizikový profil organizace se sídlem v Unii, která do mezinárodní spolupráce vstupuje: zvážení silných stránek a zranitelných míst organizace, včetně finančních závislostí, které jsou pro daný výzkumný projekt relevantní, b) oblast výzkumu a inovací, v níž má mezinárodní spolupráce probíhat: zvážení, zda se projekt zaměřuje na oblasti výzkumu zahrnující kritické znalosti a technologie, metodiky, datovou či výzkumnou infrastrukturu, které jsou z hlediska bezpečnosti nebo hodnot a základních práv Unie považovány za obzvláště citlivé, c) rizikový profil třetí země, v níž má mezinárodní partner sídlo nebo odkud je vlastněn či kontrolován (například zda se na danou zemi vztahují omezující opatření, zda má špatné výsledky v oblasti právního státu nebo ochrany lidských práv, agresivní strategii fúze civilního a vojenského sektoru nebo omezenou akademickou svobodu), d) rizikový profil mezinárodní partnerské organizace, totiž provedení hloubkové kontroly organizace, se kterou má být navázána spolupráce, s cílem určit mimo jiné to, zda se na ni vztahují omezující opatření nebo má vazby na armádu, afiliace zúčastněných výzkumných pracovníků a zaměstnanců a záměry partnera ohledně konečného využití nebo aplikace výsledků výzkumu;

- 6) „kritickými znalostmi a technologiemi“ znalosti a technologie, včetně know-how, v nově vznikajících a přelomových oblastech a v odvětvích, která jsou klíčová pro hospodářskou konkurenceschopnost, sociální blahobyt a bezpečnost Unie a jejích členských států a v nichž je v důsledku toho nadměrná závislost na třetích zemích nežádoucí, přičemž je třeba zohlednit dynamickou povahu bezpečnosti výzkumu a vyvíjející se rizika. Zahrnuje to mimo jiné i výzkum a inovace s potenciálem dvojího užití;
- 7) „třetími zeměmi“ všechny země mimo Unii,

DOPORUČUJE ČLENSKÝM STÁTŮM A EVROPSKÉ KOMISI:

1. Při navrhování a provádění politických opatření ke zvýšení bezpečnosti výzkumu brát v potaz tyto zásady odpovědné internacionalizace:
 - a) nadále podporovat a hájit akademickou svobodu a institucionální autonomii s ohledem na to, že primární odpovědnost za svou mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a inovací mají organizace provádějící výzkum;
 - b) nadále podporovat a povzbuzovat mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a inovací, která je otevřená a bezpečná v souladu se zásadou „co nejotevřenější – nepřístupné jen v nezbytné míře“, přičemž je třeba zajistit, aby výstupy výzkumu byly dohledatelné, přístupné, interoperabilní a opakovaně použitelné, s náležitým ohledem na platná omezení, včetně bezpečnostních otázek;
 - c) zajistit přiměřenost opatření: pokud jsou zavedena ochranná opatření, neměla by jít nad rámec toho, co je nutné pro zmírnění rizik, a měla by zamezit jakoukoli zbytečnou administrativní zátěž. Cílem není riziku zcela zabránit, nýbrž je řídit;
 - d) zaměřit opatření pro bezpečnost výzkumu na zajištění hospodářské bezpečnosti, jakož i bezpečnosti Unie a národní bezpečnosti, a na ochranu a prosazování hodnot a základních práv Unie, akademické svobody a integrity výzkumu a zároveň se vyhnout protekcionismu a politické instrumentalizaci výzkumu a inovací;

- e) podporovat samosprávu v odvětví výzkumu a inovací, v mezích platného regulačního rámce, umožnit jeho aktérům přijímat informovaná rozhodnutí, zdůrazňovat společenskou odpovědnost organizací provádějících výzkum a brát při tom ohled na to, že s akademickou svobodou přichází i akademická odpovědnost;
- f) přijmout přístup meziresortní spolupráce, který spojuje relevantní odborné znalosti a dovednosti, zajišťuje komplexní přístup k bezpečnosti výzkumu a podporuje soudržnost vládních opatření a sdělení vůči odvětví výzkumu a inovací, včetně nezbytných kroků zaměřených na změnu kvalifikace a prohlubování dovedností relevantních pracovních sil;
- g) při uplatňování přístupu založeného na posouzení rizik přijmout politiky, které jsou nezávislé na jednotlivých zemích a identifikují a řeší rizika pro bezpečnost výzkumu bez ohledu na to, odkud pocházejí, neboť to je nejlepší zárukou, že bude zachován vyvážený přístup k příležitostem a rizikům v rámci spolupráce v oblasti výzkumu a inovací a že nebude přehlížen nový vývoj v oblasti hrozeb, včetně vzniku nových aktérů představujících hrozbu;
- h) zajistit, aby bylo vynaloženo veškeré úsilí s cílem zamezit všechny formy přímé i nepřímé diskriminace a stigmatizace skupin nebo jednotlivců, které by mohly vzniknout jako nezamýšlené důsledky ochranných opatření, a zajistit plné dodržování základních práv, jak jsou zakotvena v Listině.;

- i) uznat dynamickou povahu bezpečnosti výzkumu, která se utváří na základě nových poznatků, vyvíjejících se rizik a geopolitického kontextu, což vyžaduje přístup založený na učení a pravidelných přezkumech a aktualizacích, aby se zajistilo, že politiky bezpečnosti výzkumu a související úsilí v oblasti budování kapacit zůstanou aktuální, účinné a přiměřené.

DOPORUČUJE ČLENSKÝM STÁTŮM s plným ohledem na subsidiaritu, proporcionalitu, institucionální autonomii a akademickou svobodu a v souladu s vnitrostátními specifiky členských států, odlišnými výchozími pozicemi a jejich výlučnou pravomocí, pokud jde o národní bezpečnost, aniž je dotčena možnost členských států přijmout další opatření:

2. Pracovat na vytvoření a provádění uceleného souboru politických opatření s cílem posílit bezpečnost výzkumu a co nejlépe při tom využívat prvky uvedené v tomto oddíle.
3. Zapojit se do dialogu s odvětvím výzkumu a inovací s cílem vymezit odpovědnosti a role a vypracovat vnitrostátní přístup, není-li již zaveden, například prostřednictvím pokynů nebo seznamu relevantních opatření a iniciativ na podporu bezpečnosti výzkumu spolu s jasným postupem pro jejich provádění, při zohlednění pokynů Komise a dostupných nástrojů podpory.

4. V relevantních případech vytvořit novou nebo posílit stávající podpůrnou strukturu nebo službu s cílem pomoci aktérům v odvětví výzkumu a inovací řešit rizika související s mezinárodní spoluprací v oblasti výzkumu a inovací. Tato podpůrná struktura by sdružovala odborné znalosti a dovednosti mezi odvětvími a mohla by poskytovat informace a poradenství, které mohou organizace provádějící výzkum a organizace financující výzkum využívat k přijímání informovaných rozhodnutí při zvážení příležitostí a rizik budoucí mezinárodní spolupráce, jakož i další služby, které odvětví výzkumu a inovací jednoznačně potřebuje, včetně činností zaměřených na zvyšování povědomí a školení.
5. Posílit důkazní základnu pro tvorbu politik v oblasti bezpečnosti výzkumu prostřednictvím analýzy oblasti hrozeb, a to i z hlediska kybernetické bezpečnosti.
6. Usnadnit výměnu informací mezi organizacemi provádějícími výzkum a organizacemi financujícími výzkum na jedné straně a zpravodajskými službami na straně druhé, například prostřednictvím utajovaných a neutajovaných brífinků nebo specializovaných styčných úředníků.
7. Rozvinout nebo posílit meziodvětvovou spolupráci na vládní úrovni, zejména spojit tvůrce politik odpovědné za vysokoškolské vzdělávání, výzkum a inovace, zahraniční věci, zpravodajské služby a bezpečnost.
8. Získat přehled o odolnosti daného odvětví a o účinnosti a přiměřenosti platných politik bezpečnosti výzkumu, a to i prostřednictvím pravidelného testování odolnosti a simulací incidentů, přičemž se ve vhodných případech zvaží využití podpory ze strany Komise.

9. Věnovat zvláštní pozornost mezinárodní spolupráci v oblastech zahrnujících kritické znalosti a technologie, včetně těch, které byly určeny v doporučení Komise(EU) 2023/2113, a výsledkům těchto společných posouzení rizik.
10. S cílem zajistit dodržování platných pravidel Unie pro kontrolu vývozu zboží dvojího užití a omezujících opatření přijatých podle článku 29 Smlouvy o EU a článků 207 a 215 Smlouvy o fungování Evropské unie přijmout vnitrostátní opatření v oblasti převodu nehmotných technologií, jakož i posílit provádění a prosazování omezujících opatření, která jsou pro oblast výzkumu a inovací relevantní.
11. Aktivně přispívat k platformě Unie pro boj proti zahraničnímu vměšování do výzkumu a inovací, která funguje jako jednotné kontaktní místo, sdílením nástrojů a zdrojů vyvinutých prostřednictvím veřejného financování s cílem usnadnit přeshraniční využívání těchto nástrojů a zdrojů a poskytovat je uživatelsky vstřícným, přístupným a bezpečným způsobem.
12. Spolupracovat se soukromým sektorem s cílem vypracovat pokyny pro společnosti zapojené do výzkumu a inovací, včetně začínajících podniků, odštěpených společností a malých a středních podniků, které se intenzivně věnují výzkumu. V tomto ohledu je třeba upozornit na stávající pravidla, včetně pravidel pro kontrolu vývozu zboží dvojího užití, prověřování zahraničních investic a probíhající práce na sledování investic do zahraničí.
13. V relevantních případech a na základě posouzení rizik zvážit uplatnění opatření obsažených v tomto doporučení na činnosti mezinárodní spolupráce týkajících se mobility výzkumných pracovníků.

Úloha organizací financujících výzkum

14. Spolupracovat s organizacemi financujícími výzkum s cílem povzbudit je v zajišťování toho, aby:
- a) bezpečnost výzkumu byla nedílnou součástí procesu podávání žádostí, při kterém se zohledňují různé faktory, jež společně určují rizikový profil projektu. Cílem je podnítit příjemce k tomu, aby zvážili kontext, v němž spolupráce v oblasti výzkumu a inovací probíhá, a jaké důvody a (skryté) záměry by mohly hrát roli, a zajistit, aby byly potenciální rizika a hrozby identifikovány předem;
 - b) výzkumné projekty vybrané k financování, které vzbuzují obavy, procházely posouzením rizik úměrným jejich rizikovému profilu, jehož výsledkem je dohoda o vhodném řízení rizik, přičemž je třeba zajistit, aby se doba pro udělení grantu zbytečně neprodložovala, a zamezit jakoukoli zbytečnou administrativní zátěž;
 - c) při uzavírání dohod o partnerství v oblasti výzkumu se zahraničními subjekty, a to i prostřednictvím memorand o porozumění, se zvážila možná rizika související s mezinárodní spoluprací a zahrnuly klíčové rámcové podmínky, jako jsou respektování hodnot a základních práv Unie, akademická svoboda, vzájemnost a ujednání o správě duševního vlastnictví, včetně šíření a zhodnocování výsledků, udělování licencí nebo převodu výsledků a vytváření odštěpených společností, a zajistí, aby existovala strategie pro ukončení smluvního vztahu pro případ, že podmínky dohod nebudou dodržovány;

- d) při uplatňování ochranných opatření ve vnitrostátních programech financování se zohledňovala opatření uplatňovaná v relevantních programech financování Unie;
- e) u projektů s vysokým rizikem žadatelé požadovali od potenciálních partnerů záruky, například prostřednictvím dohody o partnerství, se zohledněním klíčových rámcových podmínek, jako jsou podmínky uvedené v bodě 15 písm. c);
- f) ve financující organizaci byly k dispozici dostatečné odborné znalosti a dovednosti, aby bylo možné řešit otázky bezpečnosti výzkumu, a problematika bezpečnosti výzkumu byla začleněna do stávajících monitorovacích a hodnotících opatření, včetně sledování incidentů a přijímání včasných a věrohodných opatření v případě nedodržení předpisů.

Podpora organizací provádějících výzkum

15. Povzbuzovat a podporovat organizace provádějící výzkum, aby:

- a) se zapojily do výměny informací, vzájemného učení, vývoje nástrojů a pokynů a hlášení incidentů mezi relevantními organizacemi a zvažily sdružování zdrojů s cílem co nejlépe využít omezené a rozptýlené zdroje a odborné znalosti;
- b) systematickým způsobem zaváděly interní postupy řízení rizik, a to i prostřednictvím hodnocení rizik, prováděly hloubkové kontroly potenciálních partnerů a eskalace na vyšší úroveň interního rozhodování v případě otázek, které vzbuzují obavy, a přitom se zamezila jakákoli zbytečná administrativní zátěž;

- c) při uzavírání dohod o partnerství v oblasti výzkumu se zahraničními subjekty, a to i prostřednictvím memorand o porozumění, zvažily možná rizika související s mezinárodní spoluprací a zahrnuly klíčové rámcové podmínky, jako je respektování hodnot a základních práv Unie, akademická svoboda, vzájemnost a ujednání o správě duševního vlastnictví, včetně šíření a zhodnocování výsledků, udělování licencí nebo převodu výsledků a vytváření odštěpených společností, a zajistily, aby existovala strategie pro ukončení smluvního vztahu pro případ, že podmínky dohod nebudou dodržovány;
- d) posoudily rizika spojená s programy pro talenty v oblasti výzkumu a inovací, které jsou financovány zahraničními vládami, se zaměřením zejména na případné nežádoucí povinnosti uložené jejich příjemcům, a zaručily, že zahraniční poskytovatelé kurzů a školení, kteří jsou financováni zahraničními vládami, dodržují poslání a pravidla hostitelské instituce;
- e) investovaly do specializovaných interních odborných znalostí a dovedností v oblasti bezpečnosti výzkumu, přidělily odpovědnost za bezpečnost výzkumu na příslušných organizačních úrovních a investovaly do kybernetické hygieny a do vytváření kultury, v níž jsou otevřenost a bezpečnost v rovnováze;
- f) usnadňovaly přístup nových a stávajících výzkumných pracovníků ke školicím programům, včetně online kurzů, a vypracovaly vzdělávací a školicí programy zaměřené na školení bezpečnostních poradců a dalších relevantních aktérů, a vyškolily náborové pracovníky a pracovníky zabývající se internacionalizací, aby v žádostech o místa ve výzkumu, zejména v oblastech výzkumu zahrnujících kritické znalosti a technologie, v rámci strukturovaného prověřování kontrolovali a zjišťovali prvky, které vzbuzují obavy;

- g) ve vědeckých publikacích a všech ostatních formách šíření výsledků výzkumu zajistily plnou transparentnost zdrojů financování a afiliací výzkumných pracovníků, aby se zabránilo tomu, že by závislosti na zahraničí a střety zájmů nebo závazky ovlivnily kvalitu a obsah výzkumu;
- h) zavedly rozdělení do fyzických i virtuálních jednotek, které zaručí, že do oblastí, jako jsou laboratoře a výzkumná infrastruktura, údaje a systémy, které jsou obzvláště citlivé, bude přístup povolen v přísně omezeném rozsahu na základě zásady „vědět jen to nejnütnější“ a že pro online systémy budou zavedena důkladná opatření v oblasti kybernetické bezpečnosti;
- i) posuzovaly rizika související s vybavením, laboratořemi a výzkumnou infrastrukturou, které jsou sponzorovány subjekty usazenými ve třetích zemích nebo jsou od těchto subjektů získány nebo které jsou ovládány třetími zeměmi, zejména se zaměřením na veškeré nežádoucí povinnosti uložené přijímajícím organizacím;
- j) zajistily, aby se předcházelo všem formám přímé i nepřímé diskriminace a stigmatizace, aby byla chráněna bezpečnost jednotlivců, se zvláštním zřetelem na nátlak na diasporu ze strany státu původu a jiné formy škodlivého vlivu, které by mohly vést k autocenzuře a mohly by mít bezpečnostní důsledky pro zúčastněné zahraniční výzkumné pracovníky, doktorandy a studenty, a aby byly incidenty hlášeny.

DOPORUČUJE KOMISI:

16. Plně využívat otevřené metody koordinace, zejména struktur řízení EVP, podporovat provádění tohoto doporučení zvyšováním informovanosti, usnadňováním a podporou vzájemného učení, umožněním budování kapacit a usnadňováním konzistentnosti politik a začlenit obsah tohoto doporučení rovněž do programů relevantních strategických platforem a rad.
17. Vytvořit a udržovat platformu Unie pro boj proti zahraničnímu vměšování do výzkumu a inovací, která bude fungovat jako jednotné kontaktní místo a jejímž cílem je konsolidovat všechny relevantní údaje, nástroje, zprávy a další zdroje vyvinuté na unijní, celostátní a regionální úrovni a na úrovni jednotlivých organizací nebo mimo Unii při zajištění toho, aby byly prezentovány uživatelsky vstřícným, přístupným a bezpečným způsobem.
18. Podporovat shromažďování důkazů pro účely tvorby politik v oblasti bezpečnosti výzkumu a soustřeďovat relevantní odborné znalosti členských států a zúčastněných stran, jakož i zkoumat a posuzovat možnosti strukturálnější podpory v tomto ohledu, například prostřednictvím Evropského odborného centra pro bezpečnost výzkumu, přičemž bude brát v potaz stávající struktury a propojovat je s platformou fungující jako jediné kontaktní místo. Ve vhodné dobu by mohly být doplněny další funkce na podporu členských států a odvětví výzkumu a inovací.
19. Ve spolupráci s vysokým představitelem pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku zvyšovat informovanost tvůrců politik o situaci prostřednictvím strukturovaného hodnocení hybridních hrozeb, které mají dopad na výzkumný a inovační ekosystém.

20. Vypracovat metodiku testování odolnosti pro organizace provádějící výzkum, kterou budou moci členské státy se svými organizacemi provádějícími výzkum dobrovolně používat.
21. Ve spolupráci s členskými státy a se zapojením zúčastněných stran pokračovat v práci na posuzování rizik kritických technologií a zapojovat se do dialogu s cílem zajistit sdílení informací a konzistentní přístup, pokud jde o hodnocení rizik a záruky bezpečnosti výzkumu ve vnitrostátních programech financování a v relevantních programech financování Unie.
22. Vypracovat nástroje a zdroje, jak nezávislé na konkrétních zemích, tak určené pro jednotlivé země, na podporu organizací provádějících výzkum, aby mohly provádět hloubkovou kontrolu potenciálních partnerů ze třetích zemí.
23. Spolu s organizacemi zúčastněných stran na úrovni Unie pořádat každé dva roky stěžejní akci o bezpečnosti výzkumu, jejímž cílem bude sdílení informací a výměny názorů zaměřené na nalezení řešení.
24. V případě potřeby vypracovat výkladové pokyny k vytváření postupů hodnocení rizik a k uplatňování relevantních právních předpisů Unie. To se týká zejména pravidel kontroly vývozu, zvláště nehmotných převodů technologií, vízové povinnosti pro zahraniční výzkumné pracovníky, jakož i výkladu některých požadavků na otevřenou vědu a řízení duševních aktiv z hlediska bezpečnosti výzkumu.
25. Spolupracovat s odvětvím výzkumu a inovací a s členskými státy s cílem posoudit, jak by bylo nejlépe možno zvýšit transparentnost zdrojů financování výzkumu a afiliací výzkumných pracovníků.

26. Posílit dialog a spolupráci s mezinárodními partnery v oblasti bezpečnosti výzkumu prostřednictvím výměny informací a zkušeností, sdílením osvědčených postupů a hledáním způsobů, jak sladit ochranná opatření, jakož i zvážit možnost prezentace společného postoje Unie k tomuto tématu na mnohostranných fórech.

MONITOROVÁNÍ POKROKU

27. Komise se vyzývá, aby transparentně a na základě jasných ukazatelů monitorovala v úzké spolupráci s členskými státy, po konzultaci s dotčenými zúčastněnými stranami a s využitím platformy politiky EVP pokrok dosažený při provádění tohoto doporučení a aby každé dva roky podávala Radě informace o této problematice v rámci své dvouleté zprávy o globálním přístupu k výzkumu a inovacím a ve svých stávajících zprávách o rámcovém programu pro výzkum a inovace.
28. S ohledem na naléhavě potřebnou společnou reakci se členské státy vyzývají, aby toto doporučení provedly a jakožto podklady pro výše uvedené činnosti Komise v oblasti monitorování a podávání zpráv sdílely s Komisí informace o svém vnitrostátním přístupu (uvedeném v doporučení č. 3 pro členské státy).
29. Po důkladném posouzení a s ohledem na budoucí vývoj geopolitické situace lze navrhnout další kroky a opatření.

V Bruselu dne

Za Radu
předseda/předsedkyně
